

Asia: VN/8566/2021

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot loppuraportista

Soteko hankkeen tavoitteena oli sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutustutkintojen kehittäminen, jonka päämääränä on osaava ammattilainen oikeassa paikassa oikealla osaamisella. Hankkeessa jäävät kuitenkin diagnostisten terveystieteiden alat (kliininen laboratoriotiede ja radiografiatiede) ja niiden kehittäminen kokonaisuudessaan huomiotta. Tästä syystä hankkeen nimi on harhaan johtava ja jättää mm. kokonaan huomitta diagnostisten alojen edustajat, bioanalyytikot ja röntgenhoitajat, jotka poikkeavat melkoisesti terveysalan muista ammateista. Näiden alojen lähtökohdat ja tarpeet ovat hyvin erilaiset ja jäävät näin ollen korkeakoulutustutkintojen kehittämishankkeen loppuraportissa käsittelemättä.

Tehtäväkenttä ja osaamisalue poikkeaa merkittävästi muiden sosiaali- ja terveysalan ammattiryhmien (esim. hoitotiede) osaamisvaatimuksista. Tästä syystä diagnostisten terveystieteiden (kliininen laboratoriotiede ja radiografiatiede) kehittäminen on sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuuden näkökulmasta tärkeää ja välttämätön tosiasia. Tätä tarkoitusta varten tulee käynnistää, tätä SOTEKO-hanketta vastaava oma diagnostisten terveystieteiden kehittämishanke (kliininen laboratoriotiede ja radiografiatiede).

Diagnostisten terveystieteiden ammateilla -bioanalyytikko/laboratoriohoitaja ja röntgenhoitaja - on tärkeä rooli terveydenhuollossa. Vähintään 70 % hoitopäätöksistä perustuu diagnostisiin tutkimuksiin, jos tämä pettää on sillä välittömät vaikutukset potilaan hoitoon ja turvallisuuteen.

Näkemyksenne koskien ehdotuksia sosiaalialan siirtymien sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 1-6)

-

Mitä sosiaalialan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne koskien ehdotuksia terveysalan koulutuksen siirtyminen sujuvoittamiseksi korkeakoulusektorien välillä (ehdotukset 7-11)

Ehdotuksen mukaan korkeakoulusektorien välisten siirtymien sujuvoittamiseksi yliopistot valitsevat jatkossa soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet suoraan maisteritutkintoon. Tämä edellyttää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tiiviimpää yhteistyötä.

Mitä terveysalan siirtymiä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Tämä edellyttää tiiviimpää yhteistyötä osapuolien välillä ja sopimuksia koulutussisältöjen sisällöstä, laajuudesta ja laadusta, jotta pystytään todelliseen yhteistyöhön ja näin sujuvoittamaan opintoja sekä purkamaan päällekkäisyyksiä ja vastaamaan työelämän tuleviin tarpeisiin.

Näkemyksenne ehdotuksista kaksoistutkintojen kehittämiseksi (ehdotukset 12-13)

-

Mitä kaksoistutkintoja koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne korkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan vetovoimaa ja harjoittelua koskevista ehdotuksista (ehdotukset 14-35)

Tärkeää on huomioida työvoimatarpeen ennakointi niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti, nykyisellään ennakoitua ei ole vaan toiminta pohjaa pitkälti nykyisyyteen. Toki alalla on paljon tekijöitä, joita ei voi ennustaa. Perustutkinnon sisältöjen yhtenevyyden, laadun ja pedagogisten ratkaisujen kriittinen arviointi pitäisi nousta paremmin esiin ja olla ykkösprioriteettina, jotta pystytään korkeaan potilasturvallisuuteen ja tasalaatuisuuteen niin koulutuksessa kuin kliinisissä harjoitteluissa. Tämä tulisi näkyä selkeämmin raportissa. Jokaisella SOTE-ammattilla tulee olla mahdollisuus oman tieteenalan täydennys-, lisä- ja jatko-opintoihin. Tämä on tärkeä veto- ja pitovoimatekijä.

Mitä vetovoimaa ja harjoittelua koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Harjoittelun palkallisuus on periaatteessa kannatettava esitys, joka varmasti lisää alan vetovoimaa. Käytäntöhän on yleinen muilla aloilla jo olemassa, terveydenhuoltosektorillakin mm. lääkärit ja hammaslääkärit saavat harjoittelustaan palkkaa.

Myös loma-ajan työt tulisi huomioida tasavertaisesti ja -mitallisesti koko maassa ja hyväksyä osaksi kliinistä harjoittelua. Tämä kuitenkin tulee tehdä suunnitellusti yhteistyössä työelämän edustajan ja alan koulutuksen edustajien kanssa, klininen opettaja voisi tuoda ratkaisun tähän. Tällä keinolla

myös voidaan nopeuttaa valmistumista. Tämä edellyttää tietenkin harjoittelupaikalta tiettyjä ennakkoon määriteltyjä periaatteita ja sopimuksia toteutuakseen.

Näkemyksenne jatkuvaa oppimista koskevista ehdotuksista (ehdotukset 36-42)

On kannatettavaa, että jatkuvasti muuttuviin ja kokonaan uusiin osaamistarpeisiin vastataan täydennyskoulutuksen avulla ja kehittämällä sitä erilaajuisina kokonaisuuksina. Tämä tarve nostaa diagnostiset terveystieteet erityisasemaan nimenomaan laitekehityksen myötä muuttuvina toimenkuvina ja vaativilla tehtävänsiirroilla. Terveystieteiden diagnostiset alat ovat nopeimmin kasvavat ja kehittyvät alat (vuositasolla n. 7 % suurempi suhteutettuna muihin terveystieteiden aloihin). Diagnostisten alojen toiminnassa painottuu vahvasti osaamisen uudistaminen. Toiminta edellyttää jatkuvan oppimisen saavutettavuuden varmistamista ja alan ammattilaisten substanssiosaamisen syventämistä (Clinical Diagnostics Market | 2021 - 26 | Industry Share, Size, Growth - Mordor Intelligence).

Karvin arviointiraportin liitteessä 5, YAMK tutkinto-ohjelmanimikkeitä on yhteensä 111, joista 83 on erilaisia, näistä ei yksikään tuota diagnostisille aloille työelämän tarvitsemaa modaaliteettiosaamista, eikä kliinisille asiantuntijoille ole löytynyt työelämästä paikkaa. Koulutuksella ei ole saavutettu työelämän tarvitsemaan syväosaamista YAMK-tutkintojen myötä.

Mitä jatkuvaa oppimista koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomioida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

Diagnostisten terveystieteiden edustajilla bioanalytikoilla ja röntgenhoitajilla ei ole olemassa urapolkumahdollisuutta omassa substanssissaan ja tämä heikentää samalla koko ammatin peruskoulutusta. Suomessa ei ole mahdollisuutta syventää substanssi- tai modaaliteettiperusteistä osaamista, koska opintoja ei ole tarjolla. Tässä eroamme kaikista muista pohjoismaista ja myös laajemmin kansainvälisesti, joissa YAMK tai MSc tutkinnon voisi suorittaa puhtaasi omalle erikoisalalle tai modaaliteetille.

Raportissa ei mainita kolmannen sektorin tärkeää osuutta jatkuvassa oppimisessa. Kolmas sektori usein omaa laajat globaalit verkostot ja voivat tuottaa lyhyellä toteutusajallakin kustannus- ja resurssitehokasta alan viimeisintä tietoa välittävää täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakouluilla ei ole tätä laaja-alaista osaamista käytettävissään, siksi olisi järkevää saada kolmannen sektorin tuottama täydennyskoulutus myös paremmin tunnustuksen ja tunnustuksen piiriin osana laajempia modaaliteettikokonaisuuksia ja -opintoja. Erikoislääkäritutkinto tunnustaa nämä suoritukset osana erikoistumista, vastaava mekanismi puuttuu ammattikorkeakoulujärjestelmästä kokonaan.

Haasteellista on myös se, ettei meillä Suomessa ole järjestelmää, josta tämä erikoistuminen/erikoisosaaminen olisi todennettavissa. Tähän tulisi saada muutos, Valvira tai ammatilliset järjestöt voisivat ylläpitää rekisteriä erikoisosaamisesta ja sen päivittämisestä, kuten monessa Euroopan maassa on tämä annettu ammatillisten organisaatioiden tehtäväksi.

Näkemyksenne mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisestä (ehdotukset 43-50)

-

Mitä mielenterveyspalvelujen osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämistä koskevien ehdotusten toimeenpanossa tulisi huomoida? Miten edustamanne organisaatio voi tukea ehdotuksia?

-

Näkemyksenne sote-uudistusten edellyttämiä osaamistarpeita koskevista ehdotuksista (ehdotukset 51-54 ja luku 7)

Tämä lausunto on annettu yhteistyössä diagnostiset terveystieteet YO-hanketyöryhmän toimeista:

Marja-Kaarina Koskinen, MSc BMS, opetusneuvos

Tuula Salmivaara, YO-hankeryhmän jäsen

Seija Tuokko, opetusneuvos

Katariina Kortelainen, kehittämisasiantuntija, Suomen Röntgenhoitajat ry

Päivi Wood, toiminnanjohtaja, Suomen Röntgenhoitajat ry

Wood Päivi
Suomen Röntgenhoitajaliitto - Diagnostiset terveystieteet yo-
hanketyöryhmä